

INTERVIEW

José Schraven van *Zo Leer je kinderen lezen en spellen*:

‘Ook in de nieuwe Leesmap technisch lezen voor groep 4 en 5 zit de kracht in de instructie’

De methodiek *Zo leer je kinderen lezen en spellen* (ZLKLS) is in vrijwel het hele land bekend. Deze methodiek is midden jaren 90 ontwikkeld en telkens verbeterd. Daarbij maakt auteur en orthopedagoog José Schraven gebruik van kennis en inzichten waarvan ze de waarde en bruikbaarheid in de klas constant test. Het resultaat is een preventieve instructiemethodiek. Sinds half februari 2018 heeft ook de *Leesmap technisch lezen voor groep 4 en 5* het levenslicht gezien. Precies volgens de categorieën waar Schraven om bekend staat. Er is een leerkrachtversie en een kindversie, inclusief leerlijnen, koppeling begrijpend lezen, woordenschat en spelling.

Tekst: Melanie Modderman

We hebben al eerder over de methodiek ZLKLS geschreven. Voor de lezers die deze niet kennen, waarom is ZLKLS effectief en waar blijkt dit uit?

“We weten dat ZLKLS effectief is omdat er inmiddels drie wetenschappelijke studies zijn uitgevoerd. Daarbij is de effectiviteit vastgesteld door de resultaten van een experimentele groep (ZLKLS) na een jaar te vergelijken met die van twee controlegroepen (geen toepassing). Een andere studie betrof de effecten van de integrale invoering van de methodiek op een reguliere basisschool. Bij strikte toepassing van ZLKLS stijgen de spelling- en leesresultaten van de leerlingen met sprongen; dat toonde onderzoek aan van hoogleraar Orthopedagogiek Anna Bosman van de Radboud Universiteit in Nijmegen.

‘De remedial teacher kan op categorie begeleiden. Dit is zeer effectief’

Maar ook heel wat scholen komen met positieve verhalen. Veel collega’s, leerkrachten en ook remedial teachers, hebben de cursus rondom deze methodiek gevolgd omdat ze willen weten hoe de kennis goed en adequaat geïntegreerd kan worden in hun dagelijkse lessen om zo een optimaal resultaat te kunnen boeken.”

Wat is anders aan deze leesmap voor groep 4 en 5 ten opzichte van andere leespakketten?

“Het doel van de methodiek ZLKLS is de effectiviteit van het lees-spellingonderwijs te vergroten door de leerkrachten een preventieve instructiemethodiek aan te bieden, zodat problemen voorkomen worden. Het pakket richt zich op zowel de inhoud en vorm van instructie als op het modelgedrag van de leerkracht. Ik verwees in mijn methodiek steeds naar bestaand leesmateriaal. Dat klopte niet op alle punten met de categorie-indeling en instructie. Daar kreeg ik regelmatig vragen over. Op aandringen van de collega’s in het veld heb ik daarom een map voor lezen voor groep 4 en 5 gemaakt die wel helemaal klopt. Eind groep 5 hebben we alles behandeld om woorden en teksten technisch te kunnen ontsleutelen.”

Waarom is er ook een lerarenvariant?

“Per leerjaar zijn er bladen voor de leerkracht en bladen voor de kinderen. Op de bladen voor de leerkracht staan de vragen die de leerkracht bij de woorden of bij de tekst kan stellen. Deze vragen zijn een suggestie om te voorkomen dat duo-collega’s dezelfde vragen stellen. Bij de kinderen staan deze vragen natuurlijk niet. Daar staat een illustratie.”

Je geeft aan in de map dat de AVI-aanduiding voor veel verwarring zorgt. Wat bedoel je hiermee?

“Er zijn in de onderwijshistorie al vier verschillende AVI-versies gemaakt. Als we bijvoorbeeld naar kaart 1 kijken van de vier verschillende versies dan zien we dat de moeilijkheidsgraad bij kaart 1 zo sterk wisselt, dat ik niet weet wat nu AVI-1 voorstelt. Ik ga liever uit van de categorieën waarover achter-eenvolgens instructie wordt gegeven. Dat is doelgerichter en efficiënter en de leerkracht kan beter observeren. We horen ook in het veld over de problemen bij de AVI-indeling van de leesboekjes. Het ene AVI-M4-boekje kan moeilijker zijn dan het andere AVI-M4-boekje.”

Waarom zijn instructie en herhaling zo belangrijk in de ZLKLS-methodiek?

“De instructie van de methodiek is helder, sober en zonder toeters en bellen die onduidelijkheid en verwarring kunnen opleveren. Er is altijd te weinig tijd en dan komt het op gerichte instructie aan. Alleen instructie is onvoldoende om een vaardigheid in de vingers te krijgen. In de hele methodiek zie je dan ook de herhaling terug, zowel bij het lezen van de nieuwe categorie-woorden van die week als de bijbehorende tekst. Instructie en herhaling zijn dus de sleutel van deze methodiek. Elke dag aan het begin van de leesles oefenen met de kinderen die het nodig hebben. Daarmee blijf je goed observeren en komen toetsuitslagen nooit als verrassing. Door de dagelijkse oefening heeft de leerkracht veel beter zicht op de prestaties van de kinderen en kan ook snel bijsturen.”

In de map beschrijf je dat de rt'er aan kan sluiten door dezelfde bladzijde te oefenen als in de klas. Hoe kan een rt'er de map inzetten als er in de klas van de leerling niet met de map gewerkt wordt?

“De remedial teacher behandelt pas nadat geanalyseerd is waar het kind problemen mee heeft. De remedial teacher kan juist op categorie begeleiden. Dit is zeer effectief. Bij de categorie die voor dat kind moeilijk is, wordt het blad met woorden en tekst opgezocht in de leesmap. Er kan nu heel gericht aan het probleem van dat kind gewerkt worden.”

Wat is het verschil tussen het DIK-lezen in ZLKLS en het bekende voor-koor-doorlezen?

“Bij voor-koor-doorlezen kunnen kinderen een rijtje met woorden al onthouden zonder dat ze echt moeten lezen. Dat is bij de start even handig, maar niet de hele week. Je weet dan niet of de kinderen het echt zelf kunnen. DIK staat voor: Duo - Individueel - Koor. De leerkracht laat bijvoorbeeld twee rijtjes een stukje tekst in duo lezen. Daarna geeft de leerkracht enkele beurten en sluit mogelijk af met koor. Daarna

WAT VINDT DE RT'ER ERVAN?

Al acht jaar lang werk ik, Leontine le Blanc, als remedial teacher en redacteur van *Tijdschrift voor Remedial Teaching* met veel plezier met *Zo leer je kinderen lezen en spellen*. Nu er een leesmap voor groep 4 en 5 is verschenen, wilde ik deze natuurlijk graag uitproberen. Bij het doorbladeren van de map valt me direct de prettige lay-out op. De leerling heeft hetzelfde blad als de leerkracht of remedial teacher. Op de voorkant staan woorden van een bepaalde leescategorie, op de achterkant staat een verhaal waarin deze woorden terugkomen. De leerling heeft een afbeelding bij het verhaal, de leerkracht heeft aanwijzingen om door middel van vragen een koppeling te maken met de vakgebieden woordenschat, spelling en begrijpend lezen. Denk aan: "Noem de voorvoegselwoorden van rij 9", "Welke categorieën zitten er in *eeuwigheid*?", "Wat voor gebouwen vindt de schrijver mooi?" en "Wie vertelt dit verhaal?". Ik vind het prettig dat je met deze map werkt met kopieën. Op deze manier kan ik voor de leerlingen moeilijke stukjes markeren en ik vind het makkelijk om het blad mee naar huis te geven zodat de leerling ook thuis kan oefenen. Toen ik nog niet met de map werkte, merkte ik bij het oefenen van het lezen op tempo dat leerlingen vooral voor snel lezen gingen. Terwijl ik nauwkeurig lezen het belangrijkste vind. Met de manier waarop *racelezen* aangeboden wordt in deze map merk ik dat mijn leerlingen zich veel meer inzetten om nauwkeurig te lezen. Je neemt namelijk niet

de tijd van bijvoorbeeld rijtjes woordjes op, maar je laat de leerling iedere dag 15 seconden lezen. Als de leerling bezig is, tel je het aantal goed en het aantal fout gelezen woorden in die 15 seconden. Mijn leerlingen gaan nu niet meer voor de snelste tijd, maar voor het meeste aantal goed gelezen woorden in 15 seconden. Een geweldige verbetering. Dit lezen op tempo gebeurt overigens altijd met woorden die eerder al geoefend zijn.

Imran (leerjaar 5) zei me, nadat hij voor het eerst met bladen uit de map had gewerkt: "Ik vind het erg fijn om eerst met de moeilijke woordjes te oefenen. Als ik daarna de tekst lees, lees ik deze woordjes heel makkelijk waardoor het leuker wordt om de tekst te lezen." Een ander groot pluspunt van de map vind ik dat Schraven naast het doorleesniveau bij AVI, het doorleesniveau bij de DMT heeft beschreven. Dit geeft mij nog meer informatie om te zorgen dat het niveau van de instructie hoog genoeg is. Ik vind het oefenen van woorden van een bepaalde categorie en het lezen van de tekst met deze woorden een erg prettige start van de rt-sessie.

komen weer andere rijtjes of een stukje tekst. Op deze manier zijn alle kinderen aan het oefenen geweest. Snel en afwisselend. Hierdoor kunnen leerkrachten veel beter observeren en is er terugkoppeling mogelijk. Dat maakt deze techniek veel beter dan voorlezen en elkaar hardop nadoen."

In ons tijdschrift schreven we al eerder over het omschreven 'doorleesniveau' bij AVI. In de map beschrijf je nu ook het 'doorleesniveau' bij de DMT-woorden lezen. Kun je dit toelichten? "Door het doorleesniveau te bepalen kun je exacter in kaart brengen waar het oefenniveau van het kind ligt. Er zijn veel kinderen die nauwkeurig lezen en weinig fouten maken. Stop je na één minuut, dan weet je niet wat voor soort woorden de kinderen niet kunnen lezen. Het blijkt ook een groot probleem te zijn dat deze kinderen op een te laag niveau oefenen. Want nauwkeurige lezers lezen dat al goed. Het is bovendien ook zeer demotiverend als er gezegd wordt dat je iets moet oefenen wat je al kunt. Dat bederft het leesplezier. Het blijft zinvol om te kijken naar het soort fouten dat gemaakt wordt. Zijn het alleen kleine fouten? Of weet het kind de woorden niet te ontsleutelen? We zien bij kinderen

dat ze veel meer vooruitgang boeken als ze op dat hogere doorleesniveau oefenen."

In de handleiding staat 'het kunnen lezen van teksten is het belangrijkste voor de sociale redzaamheid. Losse woorden kunnen lezen is voor geen enkele vervolgopleiding of beroepssituatie relevant.' Waarom is er dan toch voor gekozen om ook losse woorden aan te bieden?

"Door de woordjes eerst geïsoleerd aan te bieden ligt de focus op instructie, inoefening en dat is goed voor de observatie. In de tekst wordt er vervolgens gegeneraliseerd. En dat hebben de leerlingen uiteindelijk wel nodig om informatie en boeken te kunnen lezen zowel op de basisschool als voor hun vervolgopleiding."

Meer info? Ga naar www.zoleerjekinderenlezenenspellen.nl